

Пилипенко Л. М.,
викладач вищої категорії,
викладач-методист,
Кременчуцький льотний коледж
Харківського національного
університету внутрішніх справ

ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ КУРСАНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ МАТЕМАТИКИ

Анотація: В статті описано як розвивати математичні здібності курсантів, а також про необхідність опановування математичною грамотністю майбутніх спеціалістів.

Ключові слова: особистість, математика, математична освіта, творча діяльність, творчі здібності, мислення.

Підвищення інтелектуального потенціалу нації та розвиток творчої особистості є однією з найактуальніших цілей освіти. Необхідність формування особистості, яка володіє нестандартним мисленням, умінням вирішувати творчі завдання, є на сьогодні замовленням суспільства, тому одним з основних завдань навчальних закладів є виховання творчої особистості. З цією метою мають бути створені максимально сприятливі умови для прояву та розвитку здібностей і таланту дитини, для самовизначення і самореалізації.

Більшість вчених (Конт, Ампер, Спенсер, Вундт) дотримувались думки, що математика посідає перше місце на щаблях енциклопедичних сходів, вона найстарша в абстрактній групі наук. Отже, математика, за загальним визнанням, є найголовнішою серед наук. Її роль охарактеризована Кантом: "У кожній галузі навчання про природу ми маємо науку настільки, наскільки зустрічаємо в ній математику" [2].

Сучасне виробництво, комп'ютеризація суспільства, впровадження сучасних інформаційних технологій вимагають математичної грамотності майбутніх спеціалістів. Для цього потрібен певний стиль мислення, і на допомогу приходить математика. Математична освіта вносить свій вклад у формування загальної культури людини. Забезпечити здобуття підростаючим поколінням математичної освіти – завдання складне й водночас дуже відповідальне. Вивчення математики – нелегка праця, але під час її вивчення виховується розсудливість, гнучкість розуму, логічність думки та здатність прогнозувати певні ситуації наперед, що особливо потрібно кожній людині у сучасних умовах. Хочеться нагадати відомі слова: "Математику вже тому

вчити потрібно, що вона розум до ладу приводить”, а тому вивчення математики сприяє естетичному вихованню людини, розумінню краси і витонченості математичних міркувань, і є засобом вивчення навчальних предметів (фізики, хімії, інформатики та ін.), а розвинене логічне мислення сприяє засвоєнню гуманітарних предметів [3].

З кожним роком кількість охочих вступити на навчання до коледжу тільки зростає: підвищується престижність подібної освіти й актуальність професії на ринку праці. Але рівень базових математичних знань наших курсантів бажає бути кращим. Не секрет, що математика завжди вважалася і вважається одним із найскладніших навчальних предметів. А тому, щоб успішно навчити учнів, кожен учитель повинен добре знати свій предмет, він має знати не тільки те, чого навчати учнів, а і як навчати: знати сучасні методи формування математичних понять, володіти сучасними педагогічними технологіями й методами викладання математики. Саме тому ставлю собі за мету, не надати курсантам якомога більше знань по своєму предмету, але й розвивати творчі можливості, продуктивне мислення курсанта, активізувати його пізнавальну діяльність.

Сьогодні кожен викладач має бути готовий до творчої діяльності, оскільки це запорука успішності його професійної діяльності та попиту на ринку освітніх послуг. Адже тільки самодостатній і конкурентоспроможний педагог, може виховати та виростити таку ж особу. У зв'язку з цим можна вважати напрощуд актуальним висловлювання німецького педагога ХІХ століття А. Дістервега : «Як ніхто не може дати іншому того, чого не має сам, так і не може розвивати, утворювати та виховувати інших той, хто не є сам розвиненим, вихованим і утвореним. Він лише доти здатний насправді виховувати й утворювати, поки сам працює над власним вихованням» [1].

Наявність математичних здібностей в одних і недостатня розвиненість їх в інших, вимагає від викладача постійного пошуку шляхів формування і розвитку таких здібностей у курсантів. Різноманітна диференціація та розвивальне навчання з урахуванням психології математичних здібностей збільшує можливості роботи викладача. Такий підхід створює умови для розвитку здібностей курсантів, які мають природжені задатки до занять математикою, і забезпечує посилюючою роботою тих, які не мають таких задатків. Виконуючи посильні завдання, курсант отримує впевненість у своїх силах.

Головна мета розвитку творчих здібностей – виховання творчої, вільної особи, яка вмє логічно і нестандартно математично мислити, поглиблювати знання отримані на заняттях і розширювати загальний кругозір в процесі розв'язання різних практичних та олімпіадних завдань [6].

Щоб систематично формувати творчу особистість у процесі навчання математики, треба знати її можливості, творчі риси характеру. Вчені дослідники виділяють такі основні властивості творчої особистості: сміливість думки, схильність до ризику; фантазія; уявлення та уява; проблемне бачення; вміння долати інерцію мислення; здатність виявляти суперечності; вміння переносити знання і досвід у нестандартні ситуації; незалежність; альтернативність [4].

З власного досвіду, можемо сказати для того, щоб виховати творчу особистість, потрібно:

- систематизувати й поглиблювати знання з математики;
- підтримувати інтерес до предмета;
- створити умови для формування і розвитку практичних умінь курсантів вирішувати нестандартні завдання, використовуючи різні методи та прийоми;
- розвивати логічне і творче мислення;
- розвивати вміння самостійно набувати та застосовувати знання;
- прищеплювати курсантам навички використання нестандартних методів міркування при розв'язанні олімпіадних завдань;
- розширити уявлення про матеріал, що вивчається;
- розвивати вміння переносити знання в незнайомі, нестандартні ситуації;
- підготувати курсантів до олімпіад і конкурсів різних рівнів (міських, обласних, регіональних, всеукраїнських) з орієнтацією їх на перемогу.

В основі процесу розвитку творчих здібностей лежать:

- впровадження в освітній процес альтернативних форм і способів ведення освітньої діяльності;
- формування академічних успіхів курсантів, їх інтелектуального і морального розвитку з використанням нестандартних занять, форм, методів і прийомів роботи;
- створення умов для прояву творчості на занятті та в позаурочній діяльності для всіх курсантів незалежно від їх особистих якостей;
- постійна підтримка прагнення курсанта до самостійної творчої діяльності.

Творча особистість, на думку В.Андреєва, – це такий тип особистості, для якого характерна стійка, високого рівня спрямованість на творчість, мотиваційно-творча активність, що проявляється в органічній єдності з високим рівнем творчих здібностей, які дозволяють їй досягти прогресивних, соціально та особисто значущих результатів у одній або кількох видах діяльності.

Розвиток творчих здібностей здійснюють за такими напрямками:

- а) індивідуальна диференційована робота;
- б) гурткова робота із навчального предмета;
- в) позаурочні заходи у межах предметних тижнів циклової комісії ФМІ;
- г) участь курсантів у конференції «День науки» із захистом навчальних проєктів;
- д) участь в олімпіадах різного рівня та творчих конкурсах.

Звичайно форми роботи можуть бути різними, але зміст навчальної інформації повинен доповнюватися науковими відомостями, які курсанти отримують в процесі виконання додаткових завдань в той самий час, що й інші, але шляхом швидкості усвідомлення навчальної інформації. Розвиток творчої активності курсантів також є результатом умілої різноманітної самостійної роботи на усіх етапах уроку. Одним із методів навчання обдарованих курсантів є самостійна робота, а також пошуковий і дослідницький підходи до засвоєних знань, умінь і навичок, адже кожен курсант повинен мати можливість проявити свої творчі здібності, фантазії на доступному і зрозумілому йому рівні. А для того, щоб виховати у курсантів бажання творити та розвивати його, на кожному занятті необхідно організувати таку діяльність, під час якої вони будуть вимушені творити, навіть не помічаючи й не усвідомлюючи цього.

Отже, процес навчання це не автоматичне вкладання навчального матеріалу в голову курсанта. Він потребує напруженої розумової роботи особи та її власної участі в цьому процесі. Пояснення й демонстрація, самі по собі, ніколи не дадуть стійких знань. Розвитком творчого мислення на заняттях математики необхідно керувати. Організація такої діяльності – це створення сприятливих умов для якісної навчально-виховної роботи, які передбачають: проведення занять на високому рівні складності; розвиток мислення, що дає можливість передбачати шляхи розв'язання проблем і висловлювати свої думки, ідеї та відстоювати їх; створення ситуації вибору і надання можливості здійснювати цей вибір.

Список використаних джерел

1. Дистервег А. Избранные педагогические сочинения. М. : Учпедгиз, 1956. 374 с.
2. Науково-методичний журнал “Математика в школах України”. Київ : Основа, 2018. №3(555). 40 с.
3. Науково-методичний журнал “Математика в школі”. Київ : Аверс, 2008. №4(80). 56 с.
4. Чуvasова Ю. Розвиток природних обдарувань та творчих здібностей дітей. Психолог. 2007. груд. (№ 47). С. 10–16.

5. Крутецкий В. А. Психология математических способностей школьников. М.: Просвещение, 1968. 432 с.

6. Кремінський Б., Мистюк С., Черкаська Л. Проблеми та актуальні напрями роботи з інтелектуально обдарованою молоддю. *Нові технології навчання: зб. наук. праць. ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»*. Київ, 2020. Вип. 93. С. 128–137.